

خشونت خانگی و راهکار های پیش رو

ویدا بالیخانی - روزنامه نگار

به راستی علل و ریشه های خشونت خانگی چیست؟ تنوع آراء و عقاید در این زمینه و اختلاف نظر ها در مورد راه های مقابله با آن، خشونت خانگی را به معضلی لاینحل در جهان مبدل ساخته است، چنانچه بر اساس آمار سازمان های تحقیقاتی وابسته به سازمان ملل متحد روندی روزافزون داشته و سالانه در جهان زنان و کودکان بسیاری قربانی آن می شوند.

محققان علل متفاوتی در بروز خشونت خانگی را برشمرده، و بسته به رشته تخصصی خود راه کارهای گوناگونی را ارائه کرده اند، اما آنچه مسلم به نظر می رسد راه کارهای هیچیک از آنان به تنهایی، تا کنون برای حل این مشکل کافی نبوده است.

بر اساس آمار سازمان بهداشت جهانی WHO یک سوم زنان جهان تحت خشونت قرار دارند، اما این آمار مسلماً "آمار واقعی نیست، زیرا زنانی را که در دورترین نقاط جهان و در قبایل و دهکده ها و حتی شهرهای بزرگ تحت خشونت خانگی قرار دارند، اما به دلایل متفاوتی هرگز گزارشی نمی دهند را در بر نمی گیرد.

همانطور که گفته شد محققان بسیاری در زمینه علل و ریشه های خشونت خانگی و راه های مقابله با آن تحقیق کرده اند اما در این میان جامعه شناسان، جرم شناسان و روانشناسان بیشترین حجم تحقیقات را به خود اختصاص داده اند.

اما به هر حال سریع ترین و بهترین راه های پیشگیری و مقابله با خشونت خانگی چیست؟

راه کارهای پیشنهادی صاحب نظران:

راه کارهای آموزشی:

اما مهمترین مسئله ای که باعث تداوم خشونت خانگی علیه زنان شده است " ناآگاهی بسیاری زنان از حقوقشان است. " بررسی ها نشان داده اند که حتی در کشورهای پیشرفته که قوانین جامعی برای پیشگیری و مبارزه علیه خشونت علیه زنان وضع شده، همچنان این خشونت ها تداوم داشته و حتی اشکال شدیدی تری از آن دیده شده است و مقابله با آن به دلیل باور بسیاری از خود زنان به عادی بودن خشونت خانگی که علیه آنان به کار گرفته می شود بسیار دشوار به نظر می رسد.

بسیاری از صاحب نظران معتقدند که خشونت خانگی علیه زنان در جامعه باید یک رفتار غلط و نادرست تلقی شود و بنابراین باید راه بردهای مناسب برای آموزش و اطلاع رسانی به جامعه و نیز قانونی و اجباری کردن آموزش های کوتاه مدت و بلند مدت مرتبط با آن را برای افراد ذیربط در نظر گرفت.

راه کارهای قانونی:

در اصول 3، 10، 20، 21 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عدالت بین زن و مرد به صورت یک سان اشاره شده و تاکید می کند که آنان از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.

صاحب نظران معتقدند که مفاهیم فرهنگی و حقوقی و مسئولیت های زن و مرد در خانواده و جامعه نیازمند باز خوانی و اصلاح است و

باید تعریفی صحیح و جامع و مورد توافق از خشونت خانگی و مصادیق آن در زندگی امروز و روابط زوجین در خانواده ارائه شود و به افراد، خانواده ها، تصمیم گیرندگان و سیاست گذاران اطلاع رسانی گردد. قانون گذار باید با یک نگاه ویژه نسبت به خشونت خانگی بنگرد و با توجه به پیامدهای منفی اجتماعی و خانوادگی خشونت خانگی، خلاء های قانونی را در این زمینه پر کرده و در خصوص قوانین جاری شفاف سازی کند.

صاحب نظران به نمونه هایی از قوانین کشور که اصلاح آنها نیازمند عزم سیاسی و ملی است اشاره کردند:

-قوانین مربوط به سن ازدواج و عدم تطبیق سن بلوغ شرعی با رشد قانونی، اجازه پدر در ازدواج دختران

-قوانین مربوط به ازدواج موقت، ازدواج های تحمیلی، اجباری و مصلحتی، تعدد زوجات

-حق حضانت زن، حق طلاق و قانون ارجاع به داوری، مصادیق عسر و حرج زن درخواست طلاق، فسخ نکاح

-تعارض حق مالکیت و استقلال مالی زنان با مساله ریاست مرد در خانواده و اجازه شوهر

صاحب نظران و کارشناسان معتقدند که با اصلاح قوانین خانواده در جهت رفع نابرابری زن و مرد در خانواده و جامعه، تعیین شروط ضمن عقد و ضمانت های اجرایی لازم برای آن و نیز معقول کردن مهریه، می توان تا حدودی از بروز خشونت خانگی علیه زنان پیشگیری کرد. تأکید آنان بر لزوم برنامه ریزی و مقابله با این معضل اجتماعی و نیاز به داشتن آمار و اطلاعات دقیق و استفاده از نتایج پژوهش های علمی، ضرورت فراهم ساختن امکانات لازم برای ثبت موارد خشونت خانگی و ایجاد یک نظام آماری و اطلاعاتی مناسب و ثبت صحیح و رسمی آن از طریق پرسشنامه های استاندارد را نشان می دهد.

راهکارهای حمایتی:

توانمند سازی پزشکان و کارکنان نظام بهداشتی درمانی برای مدیریت موارد خشونت خانگی علیه زنان مورد توافق کارشناسان و صاحب نظران است، ادغام خدمات مرتبط با خشونت خانگی در نظام مراقبت های بهداشتی اولیه و فراهم کردن زمینه ارجاع نیازمند زنان آسیب دیده خشونت در نظام ارائه خدمات سلامت، استفاده از روش های مانند گروه درمانی، خانواده درمانی به همراه آموزش و توانمند سازی خانواده های آسیب پذیر و قربانی خشونت با تأکید بر برنامه های آموزشی مهارت های زندگی شامل مهارت مواجهه با خشم همسر در زمان های بحرانی و اجتناب از ایجاد زمینه خشونت مانند حضور در مکان ها و فضاهای خاص از جمله مهمترین راهکارهای پیشنهادی بود. آنان همچنین بر ایجاد مکان های امن و حمایتی مناسب برای قربانیان و جداسازی افراد قربانی از یکدیگر و از افراد با سابقه توسط دستگاه های ذیربط، تأسیس و تقویت سازمان های مردم نهاد (سمن) فعال در زمینه مقابله با خشونت خانگی و حمایت از قربانیان و تشکیل شبکه های مردمی متشکل از مساجد، مراکز فرهنگی، مشاوره ای و سازمان های خیریه برای حمایت و ارائه خدمات مددکاری به قربانیان تأکید داشتند. پیشنهاد دیگر ارائه شده، تأسیس یک مرکز ملی پژوهش و برنامه ریزی در زمینه پیشگیری و کنترل خشونت خانگی و انتشار خبرنامه های علمی و پژوهشی برای اطلاع رسانی به جامعه و حساس سازی سیاست گذاران و تصمیم گیرندگان بود که بتوانند بین دستگاه های مسوول کشور در حوزه های نظام سلامت، نظام قضایی و پلیس و آموزش عمومی، همگرایی و هماهنگی ایجاد کند.

نقش پلیس در استمرار خشونت خانگی

بی رغبتی نیروی انتظامی به پیگیری موارد خشونت خانگی عامل دیگری برای استمرار خشونت علیه زنان است، در مجموع پلیس تمایلی به بازداشت مردان همسر آزار نشان نمی دهد و زنان را از پافشاری بر پیگیری دفاع از حقوق خود دلسرد می کند این در حالی است که مهمترین عامل در واکنش کشورها نسبت به مسئله خشونت علیه زنان نحوه واکنش پلیس است. گاه پلیس وجود خشونت یا ترس از آن را جدی تلقی نمی کند، یا دلایل کافی برای دخالت در مسئله نمی یابد آنان چنین عذرهایی دارند حریم خانواده دارای ارزش است، خود زنان باعث خشونت می شوند، تعقیب کیفری بی حاصل است و یا از وجود مراکز کیفری و حمایتی اطلاع ندارند.

بسیاری از ماموران پلیس اعتقاد دارند که نباید در منازعات خانوادگی مداخله کنند بلکه باید به آن گوش دهند و در منازعات شدید، فقط باید موقعیت را آرام کنند. مطالعات نشان می دهد که عملکرد پلیس ایران به صورت تلاش برای میانجی گری یا مشاوره با طرفین و رساندن آنها به سازش بوده است.

همه این امور نقش حمایتی و پیش گیرانه پلیس را در مورد خشونت خانگی تضعیف می کند و باعث تشدید و استمرار خشونت علیه زنان می شود

مطالعه ای نشان می دهد که در 85% موارد قتل و بدرفتاری بین زن و شوهر قبل از حادثه حداقل در یک مورد از نیروهای پلیس برای مداخله در بحران کمک گرفته شده و در نیمی از حوادث منجر به قتل نیز قبلاً "در پنج مورد یا بیشتر پلیس مجبور به مداخله شده است.

نتیجه گیری:

با توجه به موارد فوق، مقابله با خشونت خانگی تنها با همکاری همه نهادها (نهاد خانواده، اجتماع ، قانونگذاری و...) میسر خواهد بود. همچنین تصحیح باورها و سنت های غلطی که خشونت خانگی بر علیه زنان را جنبه ای عادی و معمولی زندگی زناشویی و خانوادگی می داند نقش مهمی در این مبارزه را ایفاء خواهد کرد.

منابع:

1. ، 12 مرداد 1391 مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی .
2. تخصصی مطالعات اسلام و روانشناسی سال سوم، شماره چهارم، بهار و تابستان 1388 نوشته: محمد رضا سالاری - دو فصلنامه علمی .فر (عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)